

9. Школик А. Адміністративна процедура та її співвідношення з суміжними поняттями. Вісник Львівського університету. Серія Юридична. 2014. Випуск 59. С. 185–193.

10. Юрисдикція спорів про скасування рішення, запису щодо державної реєстрації речового права на нерухоме майно чи обтяження такого права за іншою особою у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Північно-західний апеляційний господарський суд. 2019. <https://nwag.court.gov.ua/sud4874/pres-centr/news/760196/>

УДК 342.951:339.137.2+339.13.012.434 (477)

Невінгловська Ю. М.

ДОСВІД КРАЇН-УЧАСНИЦЬ ЄС ЩОДО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ МОНОПОЛІЗМУ

У статті досліджено досвід країн-учасниць ЄС щодо публічного адміністрування економічної конкуренції та обмеження монополізму. Важливою запорукою зростання економіки в державі є боротьба з такими негативними проявами, як монополістичне становище.

Виходячи з аналізу європейського досвіду щодо публічного адміністрування економічної конкуренції та обмеження монополізму доходимо висновку, що особливу увагу звернуто на контроль і прозорість інформації в цій сфері, ухвалення ж рішень відбувається колегіально. Україні спільно з Європейським Союзом слід здійснювати ефективний контроль за дотриманням законодавчих норм конкуренції та обмежити монополізм.

Ключові слова: *публічне адміністрування, економічна конкуренція, підприємницька діяльність, Європейський Союз, досвід, монополізм.*

The article examines the experience of EU member states in public administration of economic competition and restriction of monopoly. An important guarantee of economic growth in the state is the fight against such negative manifestations as the monopolistic situation.

Based on the analysis of European experience in public administration of

economic competition and restriction of monopoly, we conclude that special attention is paid to control and transparency of information in this area, decision-making is collegial. Ukraine, together with the European Union, needs to effectively monitor compliance with competition laws and limit monopolies.

Key words: *public administration, economic competition, business activity, European Union, experience, monopoly.*

Вступ. Важливою запорукою зростання економіки в державі є боротьба з такими негативними проявами, як монополістичне становище. Ще 2012 року у Віснику Антимонопольного комітету було вказано, що найбільш монополізованими залишаються окремі галузі паливно-енергетичного комплексу, галузі транспорту та зв'язку, житлово-комунального господарства. Насамперед мова йде про сфери природних монополій. Найбільш конкурентними є ринки торгівлі й посередницьких послуг та агропромислового комплексу [1]. Ці питання залишаються актуальними, тому Україні необхідно взяти за основи напрацювання Європейського Союзу щодо публічного адміністрування економічної конкуренції та обмеження монополізму й позитивні аспекти застосовувати у державі.

В основу дослідження лягли роботи науковців з адміністративного права, а саме Б. Авер'янова, Р. Алімова, О. Бандурки, О. Безпалової, Ю. Битяка, З. Борисенко, П. Волвенко, В. Галунька, В. Гаращука, І. Голосніченка, С. Гусарова, А. Іванищука, С. Ківалова, Л. Коваль, О. Когут, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Комзюка, С. Кузьменка,

О. Крупчан, І. Магновського, Б. Малишева, Р. Мельника, О. Наливайка, С. Онищенко, Т. Удалов, І. Полякова, Ю. Притики, В. Сердюк, А. Стрижак, Г. Христова, Д. Хорошковської тощо.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб дослідити досвід країн-учасниць ЄС щодо публічного адміністрування економічної конкуренції та обмеження монополізму.

Результати дослідження. Відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, наша держава взяла зобов'язання запровадити умови для

посилених економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, зокрема завдяки створенню поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, як це визначено в розділі IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею») цієї Угоди, та підтримувати зусилля України стосовно завершення переходу до діючої ринкової економіки, зокрема шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* ЄС[2]. 16 травня 2008 р. Україна вступила у СОТ, де дуже гостро контролюється один із принципів добросовісного конкурентного змагання. Угода СОТ про застосування антидемпінгових процедур дає змогу урядам країн-членів СОТ застосовувати відповідні заходи проти товарів, що ввозяться на територію країни за демпінговими цінами, у випадках, коли це завдає матеріального збитку вітчизняним товаровиробникам у цій галузі [3]. Це дозволить нашій державі та Європейському Союзу здійснювати ефективний контроль за дотриманням законодавчих норм конкуренції та обмежити монополізм. На сьогодні щодо цього діють Міжнародна конкурентна мережа (ICN) та Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).

Європейський комісар із питань конкуренції (European Commissioner for Competition) має повноваження щодо контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції. До сфери відповідальності комісара входять: приведення до виконання правил конкуренції для ефективного функціонування внутрішнього ринку; примус до виконання правил конкуренції при злиттях і поглинаннях, субсидуванні (зокрема в галузі транспорту та енергетики); розвиток ринкового моніторингу; просування дотримання антимонопольного законодавства й міжнародної кооперації з антимонопольними органами за межами ЄС. У розпорядженні комісара з питань конкуренції при Європейській комісії діють генеральний директорат з питань конкуренції (Directorate-General for Competition), який сприяє йому у виконанні своїх обов'язків [4]. В історичному аспекті особлива роль у виданні антимонопольного законодавства належить США.

Прийнято вважати, що 1890 року ухвалено перший антимонопольний закон – Закон Шермана, який проголосив злочином перешкоджання вільної торгівлі створенням тресту (монополії) і вступ у змову з такою

метою. Акт зобов'язував федеральних прокурорів переслідувати такі злочинні об'єднання та встановлював покарання у вигляді штрафів, конфіскацій та позбавлення волі до 10 років. Акт Шермана діє по суті по сьогодні, включений у федеральний Кодекс Сполучених Штатів (частина 15, параграфи 1-7) [5]. 1914 року Акт Шермана було доповнено Актом Клейтона, спрямованим на захист дрібного підприємництва від обмежень, що їх встановлювали великі компанії. Цей Закон чіткіше сформулював, що таке «незаконне обмеження торгівлі», і забороняв цінову дискримінацію (надання преференцій окремим покупцям), а також продаж продукції тим дилерам, які зобов'язувалися не торгувати товарами конкурентів. Більш як за двадцять років, 1936-го, Конгрес ухвалив третій антитрастовий закон – Акт Робінсона–Петмана, який передбачав переслідування за заподіяння конкурентам будь-якої шкоди [6]. Крім того, у 1946 р. було ухвалено Федеральний закон «Про адміністративну процедуру» (Administrative Procedure Act), яким урегульовано питання про роботу різних адміністрацій, адміністративну нормотворчість і квазісудову діяльність, перевірку судом рішень адміністративних органів тощо [7, с. 97]. Окрім того у США існують спеціальні антимонопольні суди, які розглядають справи у сфері захисту економічної конкуренції.

Найбільш жорстке та розвинуте законодавство у сфері конкуренції у ФРН. Загальне керівництво здійснює Міністерство економіки та технологій, а також Відомство у справах картелів або Федеральна служба картелів, яке входить до складу Федерального міністерства економіки та технологій ФРН, однак є незалежною адміністративною установою. Має право виносити постанови та ухвалювати рішення з антитрестівських питань, а також постановляти судові ухвали в разі порушення антитрестівського законодавства, розглядає конкретні справи, здійснює контроль за застосуванням антимонопольного законодавства. Також діє Комісія з монополій, основною функцією якої є вивчення концентрації виробництва на окремих товарних ринках і підготовка висновків про монополістичну поведінку, в обов'язки комісії входить нагляд за ситуацією та раз на два роки надання міністру економіки рекомендацій у галузі економіки, тенденції, що свідчать про концентрації ділових операцій у ФРН, зокрема у сфері застосування положень Закону про контроль за

злиттям компаній та поведінкою на ринку домінуючих компаній [8].

2019 року Організацією Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку ухвалено Типовий закон про конкуренцію, яким передбачено розширення змісту статті 10 права Антимонопольних комітетів та запропоновано різні підходи до чинного антимонопольного законодавства та правила взаємодії. Особливої уваги звернуто на Мексику [9].

Що стосується Польщі, то в них діє Управління із захисту конкуренції та прав споживачів (UOKiK). У Польщі, як власне і в Україні, контрольні функції щодо публічних закупівель мають декілька органів. Насамперед це Агентство публічних замовлень, що існує з 1995 року і має статус окремого центрального органу виконавчої влади, яке координується Міністерством економіки. Вагомі повноваження має Вища палата контролю Польщі (аналог Рахункової Палати України), яка на відміну від України контролює процес використання коштів як державного, так і місцевих бюджетів, а також питання використання державного майна. До ключових органів, що здійснюють нагляд і контроль, необхідно також віднести Апеляційну палату оскаржень (орган оскарження), яка здійснює досудовий розгляд претензій учасників щодо організації замовниками процедур закупівель, і Відомство захисту конкуренції та прав споживачів, яке проводить розслідування щодо наявності змов. В Україні аналогічні функції здійснює Антимонопольний комітет. У підпорядкуванні Міністерства фінансів Польщі функціонує апарат уповноважених з контролю за використанням державних фінансів, зокрема на закупівлі. Уповноважені розглядають звернення щодо можливих порушень при витрачанні коштів та встановлюють відповідальність конкретних посадових осіб за порушення. Наразі в Польщі є 70 таких уповноважених. Крім цього є 16 (за кількістю воєводств) регіональних комісій, які виконують функції розгляду апеляцій. Окремий додатковий контроль здійснюється за закупівлями, фінансування яких повністю чи частково здійснювалося за рахунок коштів Євросоюзу. Такий контроль здійснює спеціальний департамент, що входить до складу Агентства публічних замовлень [10].

Висновки. Виходячи з аналізу європейського досвіду щодо публічного адміністрування економічної конкуренції та обмеження монополізму

polshi-dlya-ukrayini

УДК 342.951:343.211 (477)

Зубов О. С.

**ПИТАННЯ ЩОДО ВИДАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ПРАВОСУДДЯ В
УКРАЇНІ**

У статті досліджено питання видання нормативно-правових актів як інструменту публічного адміністрування справедливого та ефективного правосуддя. Видання нормативно-правових актів як інструменту публічного адміністрування справедливого та ефективного правосуддя в Україні відіграє в дослідженні важливу роль, оскільки здійснювати управління в різних сферах не можливо без установлених офіційно відповідних правил, направлених на певну сферу діяльності.

Визначено, що в умовах сьогодення єдиного чіткого підходу до видання нормативно-правових актів не існує, у сфері правосуддя діє велика кількість нормативно-правових документів, які не є систематизованими і кодифікованими. У більшості випадків механізм реалізації цих нормативних документів не діє, наявні не тільки законодавчі прогалини, а й невідповідність стандартам ЄС, крім того деякі нормативно-правові акти суперечать один одному, що викликає певні труднощі при вирішенні та оформленні кінцевих рішень, і саме тому необхідно нормативно-правову базу у сфері правосуддя чітко кодифікувати, надавши єдину структуру.

Ключові слова: адміністративне право, судоустрій, судочинство, нормативні акти, суди, публічне адміністрування.

The article examines the issue of issuing regulations as a tool for public administration of fair and efficient justice. The issuance of regulations as a tool for public administration of fair and efficient justice in Ukraine plays an important role in our study, as management in various areas is impossible